

Studenten willen meer verbinding tussen school en BPV

Onderzoek bij drie opleidingen van ROC Midden Nederland laat zien dat studenten de verbinding tussen wat op school en op de werkplek geleerd wordt, belangrijk vinden, maar ze ervaren in de praktijk vooral verschillen. Er is gebrek aan onderlinge afstemming. Dat schaadt hun vertrouwen in het leren op school. Studenten willen gezien worden en erkenning krijgen voor de expertise die zij hebben opgedaan in de beroepspraktijkvorming (BPV). De geneigdheid van docenten om gericht te zijn op procedures en verantwoording (dat wil zeggen werken voor de toets) werkt belemmerend bij het vinden van de aansluiting bij de student.

Ilse Hartgers

Een beroepsopleiding bestaat uit leren op school en leren in de beroepspraktijk. Studenten moeten dat wat er op die beide plekken geleerd is met elkaar verbinden. Dat vraagt om specifieke begeleiding.

Een opleiding die de ontwikkeling van de persoonlijke, beroepsmatige bekwaamheid van studenten in sterke mate stimuleert, kan een krachtige leeromgeving worden genoemd. In de literatuur wordt een krachtige leeromgeving gedefinieerd als een omgeving die zodanig is ingericht dat de leerprocessen worden uitgelokt die nodig zijn om de beoogde leerresultaten te bereiken. Vertaald naar het beroepsonderwijs kun je zeggen dat het gaat om een verbinding tussen praktijkgestuurd leren en schools leren.

Verkenkend onderzoek

Eerder werd door onder andere bijzonder hoogleraar Elly de Bruijn onderzocht waaruit zo'n krachtige leeromgeving dan bestaat. Daaruit komen drie kenmerken naar voren:

1. Kenmerken van de inhoud en structuur van het curriculum. De ontwikkeling van de beroepsidentiteit is het verbindend kader voor de kennis, vaardigheden en houdingen die in het opleidingstraject aan de orde zijn. Er wordt (ook) gewerkt met levensechte opdrachten en in levensechte situaties. Formele kennis en vaardigheden en typerende zienswijzen en kennis uit het beroepsdomein zijn beiden leerinhouden. Authentiek en functionele opdrachten wor-

den ondersteund door cursorische en (school)vakleerstof.

2. Kenmerken van verwerkingsactiviteiten. Docenten bieden opdrachten aan waarbij studenten gestimuleerd worden tot construerend en reflectief leren.
3. Kenmerken van begeleidingsactiviteiten. Studenten worden geïnstrueerd, gecoacht waarbij hun zelfregulerende vaardigheden worden bevorderd. Docenten bieden adaptieve begeleiding, waarbinnen structuur wordt geboden en ruimte is voor ontwikkeling van zelfstandigheid. Studenten worden volgens hun voorkeur en binnen hun mogelijkheden uitgedaagd en gestimuleerd.

Het praktijkgerichte, verkennende onderzoek dat op ROC Midden Nederland is uitgevoerd, is er op gericht inzicht te verkrijgen in de ervaringen van studenten als het gaat om de verbinding van het geleerde op school en het geleerde binnen de beroepspraktijk. In navolging van De Bruijn is daarbij gekeken naar de kenmerken van de leeromgeving. Op grond van de resultaten kunnen we aanbevelingen doen waarmee docenten deze verbinding bij de student kunnen ondersteunen. De aanleiding voor dit onderzoek is de onvrede in de huidige praktijk bij studenten en docenten over het ondersteunen van leerprocessen bij de student gericht op verbinding tussen theorie en praktijk.

Uitvoering onderzoek

Met behulp van een vragenlijst voor docenten is gezocht naar opleidingskenmerken die verbinding van schools leren en praktijkleren uitlokken. Ook bestudeerden we de curricula en

Aanbevelingen

- > Lok een verbinding tussen de praktijk en de theorie uit, bijvoorbeeld door meer gebruik te maken van praktijkervaringen van studenten zelf. Of door gebruikmaking van begeleidingsactiviteiten die de studenten prikkelen tot vragen stellen.
- > Zorg voor meer differentiatie tijdens de les en in de begeleiding; op maat opleiden.
- > Maak verschillen die studenten ervaren bespreekbaar en geef daar gezamenlijk betekenis aan.
- > Bevorder de onderlinge afstemming binnen een onderwijsteam.

Onderzoek naar afstemming onderwijs en beroepspraktijkvorming

onderwijsmaterialen. In de vorm van panelgesprekken met studenten en interviews met docenten inventariseerden we opvattingen en ervaringen over het stimuleren van verbinding tussen kennis en ervaring. Via observaties van docenten en studenten, zowel in de lespraktijk als in de beroepspraktijk zochten we naar ervaringen van studenten bij het verbinden tussen kennis en ervaring.

Aan het onderzoek werkten drie opleidingen van het Gezondheidszorg College van ROC Midden Nederland mee.

Mag verschil er wezen?

Uit de vragenlijstresultaten en bestudering van lesmaterialen blijkt dat de opleidingen de verbinding tussen praktijk en theorie niet optimaal stimuleren, terwijl studenten in de panelgesprekken aangeven dat integratie tussen praktijk en theorie voor hen juist belangrijk is. Tijdens de lesobservaties zijn voornamelijk gestructureerde begeleidingsvormen, zoals informatie overdracht, voordoen, hardop voordoen en actief ondersteunen, gezien. Zelfregulerende begeleidingsactiviteiten, zoals coachen, hulp op afroep, evalueren en feedback geven, kwamen nauwelijks voor. Studenten geven in de panelgesprekken aan dat de vraag om verbinding verstrekkender is. Het gaat om de verbanden tussen de vele verschillen die zij ervaren, zoals verschillen tussen studenten in een leergroep, tussen docenten onderling, en tussen BPV-adressen. Zowel studenten als docenten geven aan dat er voornamelijk wordt geleerd voor de toets, waardoor er tijdens lessen geen aansluiting is bij de ervaringen van studenten uit hun beroepspraktijk.

Gaat het alleen om het diploma?

Studenten lijken goed voorbereid te worden op het halen van hun diploma. Het is de echter de vraag in hoeverre ze in zo'n

Meer lezen?

- > Bruijn, E. de (2006). Adaptief beroepsonderwijs. Leren en opleiden in transitie. Oratie, Universiteit Utrecht. Utrecht/'s-Hertogenbosch: Universiteit Utrecht/ CINOP Expertisecentrum. <http://www.ecbo.nl/downloads/publicaties/A00352.pdf>
- > Bruijn, E. de, Leeman, Y., & Overmaat, M. (2006). Authentiek en zelfgestuurd leren in het mbo. *Pedagogiek*, 26(1), 45-64.
- > Corte, E. d. (1990). Ontwerpen van krachtige leeromgevingen. *Training van hogere-orde denkprocessen. Bijdragen aan de onderwijsresearch* 32 (pp. 133-147). Amsterdam/Lisse: Swets&Zeitlinger.

toetsgerichte omgeving gestimuleerd worden kritisch na te denken over hun eigen prestaties. Reflectieve en zelfregulerende vaardigheden zijn in een snel ontwikkelende beroepspraktijk belangrijke gereedschappen voor professioneel vakmanschap. Studenten en docenten vinden de integratie van praktijk en theorie belangrijk, terwijl de huidige leeromgeving deze integratie niet optimaal stimuleert. Studenten voelen zich niet gezien en gehoord en raken gaandeweg de opleiding, door de vele onbesproken verschillen, meer onzeker. De vraag is of als deze verschillen besproken worden, studenten zich dan ook meer gezien en gehoord voelen.

Conclusie

Een krachtige leeromgeving waarbij aandacht is voor de verbinding tussen leren en werken en een sterkere gerichtheid op competentieontwikkeling, met meer ruimte voor opleiden voor de beroepspraktijk, lijkt aan te sluiten bij voorwaarden zoals genoemd door docenten en studenten.

Studenten geven aan handvatten nodig te hebben om verschillen te overbruggen, of beter hanteerbaar te maken. En ze vinden het belangrijk dat hun eigen praktijkervaringen invloed hebben op de inhoud van de aangeboden theorie op school.

Ilse Hartgers; docent, onderwijsontwikkelaar, Gezondheidszorg College ROC Midden Nederland. Masteropleiding Professioneel Meesterschap, Master Educatie, Centrum voor nascholing Amsterdam

Foto: Provincie Antwerpen

